Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE
JULIANE KOKOTT,
predstavljeni 16. aprila 2015 [1]

Zadeva C-222/14

Konstantinos Maïstrellis
proti
Ypourgos Dikaiosynis, Diafaneias kai Anthropinon Dikaiomaton(Predlog za sprejetje predhodne odločbe,

ki ga je vložilo Symvoulio tis Epikrateias (Helenska republika))

„Socialna politika — Direktiva 96/34/ES — Okvirni sporazum o starševskem dopustu — Pravica sodnikov do starševskega dopusta — Odobritev starševskega dopusta zaposlenemu očetu, če mati ne dela — Direktiva 2006/54/ES — Enako obravnavanje moških in žensk pri zaposlovanju“

I – **Uvod**

1. Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe zadeva razlago Direktive 96/34/ES, [2] ki uveljavlja Okvirni sporazum o starševskem dopustu.

2. V postopku v glavni stvari, katerega predmet je dejansko stanje iz leta 2010 in 2011, gre za pravico sodnikov do starševskega dopusta. Po grškem pravu slednji niso bili upravičeni do starševskega dopusta, če je bila njihova žena zdravstveno zmožna skrbeti za otroke in ni delala.

3. Predložitveno sodišče zanima, ali je potrebno to omejitev starševskega dopusta uskladiti z Direktivo o starševskem dopustu in ali je podana nedovoljena diskriminacija zaradi spola v smislu Direktive 2006/54/ES. [3]

1 — Jezik izvirnika: nemščina.

2 — Direktiva Sveta z dne 3. junija 1996 o okvirnem sporazumu o starševskem dopustu, sklenjenem med UNICE, CEEP in ETUC (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 2, str. 285), kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 97/75/ES z dne 15. decembra 1997 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 3, str. 263) (v nadaljevanju: tudi: Direktiva o starševskem dopustu). Direktiva o starševskem dopustu je bila v členu 4 Direktive Sveta 2010/18/EU z dne 8. marca 2010 o izvajanju revidiranega okvirnega sporazuma o starševskem dopustu, sklenjenega med BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP in ETUC, ter o razveljavitvi Direktive 96/34/ES razveljavljena z učinkom od 8. marca 2012; rok za uskladitev z Direktivo 2010/18 je bil po členu 3 te direktive 8. marec 2012. Ker je predmet postopka v glavni stvari dejansko stanje v letu 2010 in 2011, je potrebno uporabiti Direktivo o starševskem dopustu in ne Direktivo 2010/18. Ta sicer v zvezi s tematiko vprašanja za predhodno odločanja ne prinaša bistvenih sprememb.

3 — Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o uresničevanju načela enakih možnosti ter enakega obravnavanja moških in žensk pri zaposlovanju in poklicnem delu (UL L 204, str. 23, v nadaljevanju: Direktiva o enakem obravnavanju).

II – **Pravni okvir**

A – *Pravo Unije*

4. Pravni okvir v pravu Unije je določen z Direktivo o starševskem dopustu na eni in Direktivo o enakem obravnavanju na drugi strani.

1. Direktiva o starševskem dopustu

5. Z Direktivo o starševskem dopustu se uveljavlja Okvirni sporazum o starševskem dopustu, ki je bil sklenjen 14. decembra 1995 med evropskimi socialnimi partnerji – evropskim krovnim združenjem delodajalcev (UNICE), evropskim centrom za javna podjetja (CEEP) in evropsko zvezo sindikatov (ETUC) – in je v prilogi Direktive.

6. Okvirni sporazum o starševskem dopustu naj bi moškim in ženskam v enaki meri omogočil usklajevanje poklicnih in družinskih obveznosti.[4]

7. Klavzula 1 Okvirnega sporazuma („Namen in področje uporabe“) določa:

„1. Ta sporazum določa minimalne zahteve, ki so namenjene lažjemu usklajevanju starševskih in poklicnih obveznosti zaposlenih staršev.

2. Ta sporazum velja za vse delavce – moške in ženske, ki imajo pogodbo o zaposlitvi ali delovno razmerje, kot ga definira zakon, kolektivne pogodbe ali prakse, ki veljajo v vsaki državi članici.“

8. Klavzula 2 Okvirnega sporazuma („Starševski dopust“) določa:

„1. V okviru drugega odstavka klavzule 2.2. ta sporazum podeljuje moškim in ženskim delavcem individualno pravico do starševskega dopusta v primeru rojstva ali posvojitve otroka, da bodo lahko skrbeli za tega otroka, in sicer za najmanj tri mesece in do določene starosti največ 8 let, ki jo določi država članica in/ali uprava in delavci.

2. Za spodbujanje enakih možnosti in enakega obravnavanja moških in žensk podpisane strani tega sporazuma menijo, da bi bilo treba pravico do starševskega dopusta, ki ga predvideva prvi odstavek klavzule 2, načelno dodeliti na neprenosljivi podlagi.

3. Pogoji za dostop in podrobna pravila za način izrabe starševskega dopusta se opredelijo z zakonom in/ali kolektivno pogodbo v državi članici, kolikor se minimalne zahteve tega sporazuma spoštujejo. Države članice in/ali uprava in delavci lahko še posebej:

(a) odločijo, ali se starševski dopust dodeli za polni čas ali za polovični čas […];

(b) dodelijo pravico do starševskega dopusta na podlagi obdobja delovne kvalifikacije in/ali dolžine delovne dobe, ki ne presega obdobja enega leta;

[…]

(d) določijo rok za vnaprejšnje obvestilo delodajalcu s strani delavca, ko želi ta izkoristiti pravico do starševskega dopusta, pri čemer mora delavec navesti začetek in konec tega dopusta;

4 — Glej točko 4 splošnih ugotovitev Okvirnega sporazuma.

(e) opredelijo okoliščine, v katerih lahko delodajalec […] odloži dodelitev starševskega dopusta iz upravičenih razlogov, ki so povezani z delovanjem podjetja […]

(f) […]“

2. Direktiva o enakem obravnavanju

9. V uvodni izjavi 11 Direktive o enakem obravnavanju je navedeno:

„Države članice bi si morale […] še naprej prizadevati za rešitev problema […] izrazite segregacije zaradi spola na trgu delovne sile s pomočjo ureditev o gibljivem delovnem času, ki bi moškim in ženskam omogočile uspešnejšo uskladitev družinskih in poklicnih obveznosti. To bi lahko vključevalo tudi ustrezne ureditve o starševskem dopustu, ki bi jih lahko koristila oba starša […]“

10. Člen 1 Direktive določa:

„Namen te direktive je zagotoviti uresničevanje načela enakih možnosti in enakega obravnavanja moških in žensk na področju zaposlovanja in poklicnega dela.

V ta namen vsebuje določbe za uresničevanje načela enakega obravnavanja v zvezi

[…]

(b) z delovnimi pogoji, vključno s plačilom

[…]“

11. Člen 2 Direktive določa:

„1. Za namene te direktive se uporabljajo naslednje opredelitve:

(a) ‚neposredna diskriminacija‘: kadar se ena oseba zaradi spola obravnava manj ugodno, kakor se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala oseba drugega spola v primerljivi situaciji;

[…]“

12. Člen 3 Direktive določa:

„Države članice lahko ohranijo ali sprejmejo ukrepe v smislu člena 141(4) Pogodbe za dejansko zagotovitev polne enakosti moških in žensk v poklicnem življenju.“

13. Člen 14 Direktive določa:

„1. V javnem ali zasebnem sektorju, vključno z javnimi organi, ne sme biti nikakršne neposredne ali posredne diskriminacije zaradi spola v zvezi:

[…]

(c) z zaposlitvenimi in delovnimi pogoji, vključno z odpuščanjem, ter plačilom […]“

14. Člen 28 Direktive določa:

„1. Ta direktiva ne posega v določbe, ki se nanašajo na varstvo žensk, še zlasti kar zadeva nosečnost in materinstvo.

2. Ta direktiva ne posega v določbe direktiv 96/34/ES in 92/85/EGS.“

B – *Nacionalno pravo*

15. Po grškem pravu, ki je veljalo v času dejanskega stanja iz postopka v glavni stvari, ima noseča sodnica v skladu z določbami, ki veljajo za uslužbence civilne državne uprave, pravico do dopusta pred in po rojstvu otroka. Ob tem ji pripada še devet mesecev plačanega dopusta za nego otroka.

16. Ustrezna pravica do starševskega dopusta bi morala po nacionalni sodni praksi, ne glede na besedilo zakona, ki je prilagojeno ženskam, načeloma pripadati tudi sodnikom, ko postanejo očetje.

17. Člen 53(3), tretji pododstavek, zakonika o javnih uslužbencih,[5] ki se je v relevantnem času ob neobstoju posebne ureditve uporabljal po analogiji za sodnike[6][7], je vseboval naslednje omejitve:

„Če žena javnega uslužbenca ne dela ali ne opravlja nobenega poklica, mož nima pravice do ugodnosti iz odstavka 2 [med katere spada pravica do plačanega starševskega dopusta za nego otroka], razen če žena […] zaradi hude bolezni ali invalidnosti ne more skrbeti za otroka.“

III – **Postopek v glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje**

18. Tožeča stranka v postopku v glavni stvari je grški sodnik. V decembru 2010 je podal vlogo za plačan dopust za nego svojega otroka, rojenega 24. oktobra 2010.

19. To vlogo je pristojni organ v letu 2011 ob sklicevanju na člen 53(3), tretji pododstavek, zakonika o javnih uslužbencih zavrnil, ker je bila žena tožeče stranke brezposelna, zato mu pravica do dopusta za nego otroka ni pripadala.

20. To zavrnilno odločbo je tožeča stranka izpodbijala pred Symvoulio tis Epikrateias (državni svet). Državni svet meni, da bi bilo mogoče tožeči stranki zahtevan dopust odobriti, le če določba člena 54(3), tretji pododstavek, zakonika o javnih uslužbencev ne bi bila združljiva z direktivama 96/34 in 2006/54.

21. Ob upoštevanju teh preudarkov je prekinil odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložil to vprašanje:

Ali je treba določbe direktiv 96/34 in 2006/54, ki se uporabljajo v obravnavanem primeru, razlagati tako, da nasprotujejo nacionalnim določbam, kakršna je sporna določba iz člena 53(3), tretji pododstavek, zakonika o javnih uslužbencih, ki določa, da javni uslužbenec nima pravice do starševskega dopusta, če njegova žena ne dela ali ne opravlja nobenega poklica, razen če se zanjo šteje, da ne more skrbeti za otroka zaradi hude bolezni ali invalidnosti?

5 — Zakonik št. 3528/2007 o kadrovskih predpisih za uslužbence civilne uprave in uslužbence pravnih oseb javnega prava.

6 — Glej točko 7 predloga za sprejetje predhodne odločbe.

7 — V letu 2012 je bila posebej za sodnike sprejeta ureditev, ki vsebinsko ustreza členu 53(3), tretji pododstavek, ki še vedno velja. Za javne uslužbence pa je bil nasprotno člen 53(3), tretji pododstavek, zakonika o javni uslužbencih – po uvedbi postopka zaradi neizpolnitve obveznosti zoper Helensko republiko – razveljavljen z zakonom št. 4210/2013 z dne 21. novembra 2013 (točke od 6 do 9 pisnih stališč Helenske republike).

22. V postopku pred Sodiščem so pisna stališča predložili vlada Helenske republike, Evropska komisija in tožeča stranka iz postopka v glavni stvari.

IV – **Presoja**

23. Predložitveno sodišče želi z vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba določbe Direktive o starševskem dopustu in Direktive o enakem obravnavanju razlagati tako, da nasprotujejo nacionalnim določbam, po katerih sodnik nima pravice do starševskega dopusta, če njegova žena ne dela,[8] razen če za otroka ne more skrbeti iz zdravstvenih razlogov.

A – *Razlaga in dopustnost vprašanja za predhodno odločanje*

24. V vprašanju za predhodno odločanje sicer ni govora o sodnikih, ampak se nanaša predvsem na *javne uslužbence*. Ker pa je tožeča stranka v postopku v glavni stvari sodnik in ne javni uslužbenec, je treba vprašanje za predhodno odločanje, da bi predložitveno sodišče dobilo uporaben odgovor, razlagati tako, da se nanaša na sodnike.

25. Predlog za sprejetje predhodne odločbe je dopusten. Predvsem pomislek[9] tožeče stranke v postopku v glavni stvari, da člena 53 zakonika o javnih uslužbencih v njegovem primeru sploh ni mogoče uporabiti, ne more utemeljiti nedopustnosti predloga za sprejetje predhodne odločbe.

26. Za dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe je v skladu s členom 267 PDEU sicer potrebno, da je vprašanje za predhodno odločanje pomembno za odločitev. Ta presoja pa je v pristojnosti predložitvenega sodišča in je Sodišče načeloma, razen v primeru očitnih napak,[10] ne preizkuša.

27. V navedbah predložitvenega sodišča tovrstnih napak ni zaznati, saj izčrpno utemelji, zakaj se predpis, ki sicer velja za javne uslužbence, uporablja tudi glede sodnikov. Vprašanje za predhodno odločanje zatorej ni hipotetično, temveč je povezano s spornimi vprašanji v postopku v glavni stvari.

B – *Direktiva o starševskem dopustu*

28. Predložitveno sodišče v prvi vrsti zanima, ali Direktiva o starševskem dopustu dopušča, da se sodniku odreče pravica do starševskega dopusta, če njegova žena ne dela in je zdravstveno zmožna skrbeti za otroka.

1. Uporaba Direktive o starševskem dopustu glede grških sodnikov

29. Področje uporabe Direktive o starševskem dopustu po sodni praksi Sodišča ni omejeno le na zasebnopravna delovna razmerja. Direktiva se namreč uporablja tudi v zvezi z javnimi uslužbenci. To je Sodišče v zvezi z javnimi uslužbenci izrecno povedalo, sklicujoč se na načelo enakega obravnavanja, na katerem temelji ta direktiva, v zvezi z opredelitvijo pojma delavca v členu 1, točka 2, Okvirnega sporazuma.[11]

8 — Po nemški terminologiji je druga alternativa vprašanja za predhodno odločanje, namreč da žena „ne opravlja nobenega poklica“, vsebinsko vsebovana v pojmu „ne dela“ v prvi alternativi.

9 — Izrecnega ugovora nedopustnosti ni podal.

10 — Glej npr. sodbi Križan in drugi (C-416/10, EU:C:2013:8, točka 54) in Quelle (C-404/06, EU:C:2008:231, točka 19 in naslednje) ter moje sklepne predloge v zadevi Airport Shuttle Express (C-162/12 in C-163/12, EU:C:2013:617, točka 18 in naslednje).

11 — Glej sodbo Chatzi (C-149/10, EU:C:2010:534, točke 27 do 30) in moje stališče, predstavljeno v tej zadevi (EU:C:2010:407, točki 20 in 21 ter navedena sodna praksa).

30. To mora po analogiji veljati tudi za sodnike. V Direktivi o starševskem dopustu ni mogoče najti osnove za to, da bi bili, enako kot to velja za javne uslužbence, sodniki na splošno izvzeti iz področja uporabe te direktive. Če direktiva velja za grške javne uslužbence, kot je to bilo izrecno priznano v sodbi Chatzi,[12] mora to veljati tudi za sodnike, katerih pravica do starševskega dopusta se presoja ob analogni uporabi predpisov, ki veljajo za javne uslužbence.

31. Uporabi Direktive o starševskem dopustu ne nasprotuje niti posebna pravna narava sodniškega poklica, za katerega sta značilni imenovanje sodnika za doživljenjsko dobo in sodniška neodvisnost pri izvajanju svoje funkcije. Ni namreč razvidno, v kolikšni meri bi lahko zaradi tega specifičnega poklica prišlo do posebnosti v zvezi s problematiko starševskega dopusta, ki bi upravičevale drugačno obravnavanje sodnikov v primerjavi z javnimi uslužbenci in drugimi delavci.

32. Celo če bi želeli glede sodnikov, kot je Sodišče odločilo v zvezi z Okvirnim sporazumom o delu s krajšim delovnim časom v sodbi O'Brien,[13] nacionalnemu zakonodajalcu pustiti širok manevrski prostor[14] pri presoji vprašanja, ali in v koliko jih je treba šteti za delavce v smislu Direktive o starševskem dopustu, bi bilo treba za prenos direktive, ki bi bil v skladu s pravom Unije, zagotoviti, da „ni posledica tega samovoljna izključitev […] [sodnikov] iz varstva, ki ga ponujata Direktiva […] in […] okvirni sporazum. Izključitev iz tega varstva je lahko dopustna, le če se razmerje [ki je značilno za sodniški poklic] po naravi bistveno razlikuje od tistega med delodajalci in njihovimi zaposlenimi, ki na podlagi nacionalne zakonodaje spadajo v kategorijo delavcev".[15] Tovrstnih razlik, ki bi izhajale iz narave sodniškega poklica, v primeru grških sodnikov in njihove pravice do starševskega dopusta ni mogoče ugotoviti, še posebej, ker se je v upoštevnem obdobju ta pravica presojala ob analogni uporabi zakonika za javne uslužbence, zato je primerljivost dejanskih stanj očitna tudi z vidika nacionalnega prava.

2. Pravica do starševskega dopusta po Okvirnem sporazumu iz Direktive o starševskem dopustu

33. Vlada Helenske republike želi iz besedila klavzule 1(1), ki zasleduje lažje usklajevanje starševskih in poklicnih obveznosti „zaposlenih staršev", zaključiti, da bi morala po zgledu Direktive o starševskem dopustu oba od staršev delati, da bi pravica do starševskega dopusta sploh obstajala. V primeru, kadar dela le eden od staršev, vlada dvomi, da se vprašanje usklajevanja starševskih in poklicnih obveznosti sploh pojavi in da zadeva cilj Direktive o starševskem dopustu.

34. Besedila direktive pa ni treba nujno razumeti na tak način.

35. Direktiva v klavzuli 1(1) Okvirnega sporazuma sicer res govori o „starših" v množini in ne o *enem* od staršev, ki dela. Vendar pa se klavzula 2(1) nanaša na „moške in ženske delavce", kar kaže na ločeno obravnavanje vsakega od staršev in ne zavzema stališča do tega, ali sta dotični osebi poročeni ali ne.

36. Stališče helenske vlade naleti tudi sicer na teleološke in sistematične pomisleke, še posebej različica, po kateri bi bila po zgledu člena 53 grškega zakonika o javnih uslužbencih pravica do starševskega dopusta *enega od zakoncev* odvisna od tega, ali njegov zakonec dela, brez upoštevanja njegovega *starševstva*.

12 — Glej opombo 11.

13 — Sodba O'Brien (C-393/10, EU:C:2012:110, točka 41 in naslednje), v kateri je šlo za razlago Direktive Sveta 97/81/ES z dne 15. decembra 1997 o okvirnem sporazumu o delu s krajšim delovnim časom, sklenjenim med UNICE, CEEP in ETUC (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 3, str. 267), kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 98/23/ES z dne 7. aprila 1998 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 3, str. 278).

14 — V mojih sklepnih predlogih v zadevi O'Brien sem opozorila na to, da mora biti pojem delavca v Direktivi o starševskem dopustu glede na posebno težo načela o enakem obravnavanju delavk in delavcev določen avtonomno s pravom Unije, medtem ko je pri Okvirnem sporazumu o delu s krajšim delovnim časom nacionalnemu zakonodajalcu ostalo nekaj manevrskega prostora (sklepni predlogi v zadevi O'Brien, C-393/10, EU:C:2011:746, točka 25 in naslednje).

15 — Sodba O'Brien (C-393/10, EU:C:2012:110, točka 51).

37. To je v nasprotju s klavzulo 2(1) Okvirnega sporazuma, po kateri vsakemu od staršev pripada „individualna pravica do starševskega dopusta“.[16] Ta pravica je po klavzuli 2(2) povrhu načelno neprenosljiva, kar dodatno poudari njeno osebno[17] naravo, čemur bi se nasprotovalo, če bi bil obstoj pravice odvisen od poklicnih okoliščin zakonca ali drugega od staršev.

38. Razen tega Okvirni sporazum zasleduje cilj enakega obravnavanja staršev pri prevzemanju družinskih obveznosti in zlasti spodbuja moške k starševskemu dopustu.[18] Oba od staršev, še posebej pa moški, naj bi torej imela možnost sodelovati pri vzgoji svojih otrok, brez da bi trpeli posledice v poklicnem življenju ali se celo čutili prisiljene poklicno dejavnost opustiti.

39. Ta razlaga Direktive o starševskem dopustu se lahko opre na sodbo Chatzi. Sodišče tam navaja, da pravica do starševskega dopusta ni pravica otroka, temveč pravica staršev.[19] Na Direktivo o starševskem dopustu je zato treba v prvi vrsti gledati s stališča vsakega od staršev in ne s stališča otroka. Ni torej merodajno vprašanje, ali je skrb za otroka zagotovljena tudi brez starševskega dopusta. Direktiva želi namreč vsakemu od staršev omogočiti, da se sam odloči, ali bo, ne glede na poklicni položaj, s skrbjo za otroka prevzel del družinskih obveznosti.[20] Prav glede na očete naj bi se tako spremenila običajna delitev vlog pri vzgoji otrok. Če namreč oče nima pravice do starševskega dopusta, kadar njegova žena ne dela, se običajna delitev vlog med ženskami in moškimi še bolj utrjuje,[21] kar bi nasprotovalo tudi cilju spodbujanja žensk k vključevanju v poklicno življenje[22] in lažje „vrnitve na delovno mesto“[23].

40. Da je imel zakonodajalec Unije pred očmi individualno, vsakemu od staršev pripadajočo pravico, potrjuje tudi zgodovina nastanka te določbe.

41. Komisija je nameravala že v začetku 1980-ih predložiti prvi predlog Direktive Sveta o starševskem dopustu in dopustu iz družinskih razlogov,[24] ki pa ni bil sprejet. Tudi spremenjen osnutek iz leta 1984[25] ni bil deležen zadostne podpore. Pravno-zgodovinsko in teleološko gledano sta ta dva nesprejeta predloga vseeno zanimiva. Predlog z dne 24. oktobra 1983 je tako v členu 4 izrecno določal, da se starševski dopust odobri zato, da bi lahko eden od staršev ostal doma in „sam ali v večji meri“ prevzel skrb za otroka. Spremenjen predlog iz leta 1984 je v členu 4(2) dodatno določal, da starševskega dopusta ni mogoče odobriti „obema od staršev“. Tovrstnih omejitev v Okvirnem sporazumu, upoštevnem v obravnavani zadevi, ni. Vendar pa državam članicam tudi izrecno ne prepoveduje, da se pravica obeh zaposlenih staršev do starševskega dopusta uredi tako, da celotnega starševskega dopusta ne moreta koristiti oba hkrati. Ali bi Direktiva o starševskem dopustu tovrstni nacionalni ureditvi nasprotovala, ni potrebno doreči, ker v primeru člena 53(3), tretji pododstavek, grškega zakonika o javnih uslužbencih ne gre za vprašanje časovne razdelitve starševskega dopusta obeh zaposlenih staršev, temveč da se tistemu od staršev, ki dela, na splošno odreka pravica do starševskega dopusta zaradi tega, ker njegov zakonec ne dela. Taka določba pa nasprotuje ciljem, staršem zagotoviti individualno pravico do starševskega dopusta, ki jih zasleduje zakonodajalec Unije in so vsebovani v Okvirnem sporazumu.

16 — Sodba Chatzi (C-149/10, EU:C:2010:534, točka 33).

17 — V poznejši Direktivi 2010/18 je v klavzuli 2(2) revidiranega Okvirnega sporazuma o starševskem dopustu jasno določeno, da se vsaj en mesec starševskega dopusta dodeli na neprenosljivi podlagi.

18 — Glej točko 8 splošnih ugotovitev Okvirnega sporazuma o starševskem dopustu.

19 — Sodba Chatzi (C-149/10, EU:C:2010:534, točka 34).

20 — Glej točko 5 splošnih ugotovitev Okvirnega sporazuma o starševskem dopustu.

21 — Glej glede Direktive Sveta z dne 9. februarja 1976 o izvrševanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v zvezi z dostopom do zaposlitve, poklicnega usposabljanja in napredovanja ter delovnih pogojev (76/207/EGS) sodbo Roca Álvarez (C-104/09, EU:C:2010:561, točka 34).

22 — Glej točki 4 in 7 splošnih ugotovitev Okvirnega sporazuma in prvi odstavek preambule Okvirnega sporazuma.

23 — Glej točko 5 splošnih ugotovitev Okvirnega sporazuma.

24 — COM(83) 686 final.

25 — COM(84) 631 final.

42. Grška ureditev se predvsem ne more opreti na klavzulo 2(3) Okvirnega sporazuma, ki „pogoje za dostop in podrobna pravila za način izrabe starševskega dopusta“ prepušča državam članicam. Ta določba državam članicam ne omogoča, da enemu od staršev popolnoma odrečejo pravico do starševskega dopusta, temveč z eksemplifikativnim naštevanjem v bistvu upošteva upravičene interese *delodajalca* pri organizaciji dela, ki morajo biti usklajeni s pravico do starševskega dopusta. O tem, da bi bila zaposlenost zakonca pogoj za pravico do starševskega dopusta, ni govora.

43. Grške razlage Direktive ni mogoče zagovarjati niti z vidika preprečevanja zlorabe pravic. Da lahko zloraba povzroči izgubo sicer po pravu Unije utemeljenih pravnih položajev, načeloma sicer drži.[26] Možno je tudi, da eden od staršev na starševskem dopustu ne skrbi za otroka in ga torej koristi nenamensko. Iz predloga za sprejetje predhodne odločitve pa ne izhaja, da bi želel oče otroka starševski dopust koristiti za namene, ki niso priznani v Okvirnem sporazumu.

44. Po navedenem je zato treba vztrajati, da klavzula 2 z Direktivo o starševskem dopustu uveljavljenega Okvirnega sporazuma nasprotuje ureditvi, ki določa, da sodnik nima pravice do starševskega dopusta, če njegova žena ne dela in ali ne opravlja nobenega poklica, razen če ne more skrbeti za otroka zaradi hude bolezni ali invalidnosti.

C – *Direktiva o enakem obravnavanju*

45. Dalje se zastavlja vprašanje, ali tudi Direktiva o enakem obravnavanju nasprotuje nacionalni ureditvi.

46. Namen te direktive je v državah članicah zagotoviti uresničevanje načela enakega obravnavanja moških in žensk na poklicnem področju. Zaradi tega prepoveduje tako neposredno kot tudi posredno diskriminacijo zaradi spola. Člen 14(1)(c) še posebej prepoveduje sleherno diskriminacijo glede delovnih pogojev.

47. Glede uporabe te direktive tudi glede sodnikov napotujem na preudarke o področju uporabe Direktive o starševskem dopustu,[27] preizkusiti pa je treba, ali sporna grška določba, ki s pravico do starševskega dopusta zadeva odsotnost z dela in s tem delovne pogoje v smislu Direktive o enakem obravnavanju, povzroča diskriminacijo zaradi spola.

48. Člen 53(3), tretji pododstavek, zakonika o javnih uslužbencih, daje očetu otroka pravico do starševskega dopusta le v primeru, če tudi njegova žena dela ali pa zaradi zdravstvenih težav ne more skrbeti za otroka, medtem ko tovrstna omejitev pravice matere do starševskega dopusta ni določena.

49. Ker ta določba določa omejitev glede odobritve pravice do starševskega dopusta izrecno le za otrokovega očeta, je podana neposredna diskriminacija zaradi spola v smislu člena 2(1)(a) Direktive.[28]

50. Te diskriminacije ni mogoče upravičiti s členom 28(1) Direktive o enakem obravnavanju, po katerem direktiva ne posega v določbe, ki se nanašajo na varstvo žensk, še zlasti kar zadeva nosečnost in materinstvo. Sporna grška ureditev namreč ne spada pod okrilje te določbe, saj ženskam ne zagotavlja posebnega varstva zaradi nosečnosti in materinstva, temveč njihovim možem odvzema pravico do starševskega dopusta.

26 — Glej npr. sodbo Cadbury Schweppes in Cadbury Schweppes Overseas (C-196/04, EU:C:2006:544, točke 34 do 38).

27 — Glej točko 30 in naslednje teh sklepnih predlogov.

28 — Glej sodbo Griesmar (C-366/99, EU:C:2001:648, točki 46 in 56).

51. Pri grški ureditvi tudi ne gre za pozitivne ukrepe za spodbujanje enakih možnosti v smislu člena 3 Direktive o enakem obravnavanju. Ni namreč razvidno, da bi bile z omejitvijo starševskega dopusta v breme očeta lahko v korist žensk odstranjene ali zmanjšane dejansko obstoječe neenakosti. Prav nasprotno, obstoja celo nevarnost, da bi se s tako ureditvijo tradicionalna družinska delitev vlog učvrstila in bi bila ženi, ki ne dela, otežena ponovna vrnitev na delovno mesto. Sicer pa Direktiva o enakem obravnavanju v uvodni izjavi 11 države članice poziva k sprejetju ureditev, ki bi v obliki starševskega dopusta omogočale usklajevanje družinskih in poklicnih obveznosti za *oba* od staršev, pri čemer ni določeno prav nobeno razlikovanje zaradi spola.

52. Člen 28(2) Direktive končno izrecno omenja Direktivo o starševskem dopustu, v določbe katere naj Direktiva o enakem obravnavanju ne bi posegala. Iz tega sledi, da očetu z Direktivo o starševskem dopustu priznana pravica do starševskega dopusta z Direktivo o enakem obravnavanju ne more biti ukinjena, zatorej ni razvidna nobena utemeljitev tovrstne neposredne diskriminacije.

53. Strnjeno je zato mogoče ugotoviti, da tudi člen 14(1) Direktive o enakem obravnavanju nasprotuje nacionalni določbi, ki je sporna v obravnavanem primeru.

V – **Predlog**

54. Glede na navedene ugotovitve Sodišču predlagam, naj na vprašanje za predhodno odločanje odgovori tako:

Klavzulo 2 Okvirnega sporazuma o starševskem dopustu, uveljavljenega z Direktivo 96/34, in člen 14 Direktive 2006/54 je treba razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki določa, da sodnik nima pravice do starševskega dopusta, če njegova žena ne dela ali ne opravlja nobenega poklica, razen če ne more skrbeti za otroka zaradi hude bolezni ali invalidnosti.